

“Kohl’un Kızı” Angela Merkel

Döneminin Sonu: Avrupa İçin Sonun Başlangıcı Mı?

Ezgi ÖZDEMİR*

2005’ten bu yana Almanya başbakanı olan Angela Merkel, Almanya’nın ilk kadın başbakanı olmasının yanı sıra Batı Alman erkeklerinin yönettiği Hıristiyan Demokratların da ilk Doğu Alman kökenli Protestan lideri ve dünyada en çok tanınan lider olarak tarihe adını yazdırmıştır.

Almanya, Avrupa Birliği içerisinde ekonomik, askeri ve siyasal açıdan değerlendirildiğinde diğer üye ülkelere göre güçlü ve etkili bir konuma sahiptir. Dış politika ve güvenlik politikası konularında zor bir dönemden geçen Avrupa Birliği’nde geleneksel Fransa – Almanya ortaklığındaki kırılmalar, Brexit konusu ve dış politikanın krizlere yanıt verememesi, birliğin kuruluşundan beri önemli bir konumda olan Almanya’yı, birlik içinde, daha da etkin bir aktör olmaya itmiştir. Merkel yönetimindeki Almanya dış politikasını, Avrupa ve Transatlantik ortak, küreselleşmeyi yönetme üzerine temellendirmektedir. Birlik içerisinde gerek ekonomik gerekse siyasi duruşuyla elde ettiği güçlü konumu sayesinde Almanya

*EURO Politika Dergisi, Editör Yardımcısı

dış politikasını, Avrupa Birliği'nin ortak dış politikasına entegre edebilmiş hatta bu alanda politik manevraları da yönlendirebilmiştir.

2018 yılının Ekim ayında yaptığı açıklamada parti liderliğini ve siyaseti bırakacağını açıklayan Merkel, başbakanlık görevini 2021 yılına kadar sürdürmek istediğini ve başbakan olarak son dönemi olduğunu ifade etmesiyle birlikte dünyanın gözlerini bir kere daha Avrupa Birliği'nin kalbi Almanya'ya çevirdi. Dünya üzerinde, özellikle tercih edilen dış politika görünümünün birbirinden ayrı, izole düşünülmemeyeceği tarih kitaplarımızın öğrettiği yegâne bilgidir. İşte bu bilginin bir kanıtı olarak, üzerinde konuşmakta olduğumuz konu karşımıza çıkmaktadır. Angela Merkel'in yapmış olduğu bu açıklama daha yapıldığı gün tüm dünyayı etkileyeceği, uluslararası düzen içerisinde yepyeni bir soluk getireceği kendini göstermeye başlamış, özellikle 2021'de yapılacak olan Federal Almanya Seçimleri'ne yaklaştığımız şu dönemde daha dikkat gerektiren bir konu haline gelmiştir.

Avrupa Birliği nezdinde bu açıklamanın ne demek olduğunu anlayabilmek için, belli başlı konu ve olayları irdelemek önemlidir. Bunlardan ilki, Kasım ayında düzenlenen Amerika Birleşik Devletleri Başkanlık seçimidir. Bu seçimlerin etkisini Avrupa Birliği ve ABD ilişkilerinde belki de en önemli diyebileceğimiz Transatlantik ilişkiler üzerinde göreceğiz. Trump döneminde ABD yetkililerince izlenen izolasyon ve korumacılık

politikaları sebebiyle Transatlantik ilişkilerde yaşanan gerileme, 46. Başkan seçilen Joe Biden ile eski düzene döneceği öngörülüyor. Biden'ın seçildikten sonraki gün yaptığı "Yabancı liderlerle konuşurken onlara şunu söylüyorum: Amerika geri dönecek. Oyuna geri döneceğiz."¹ açıklamasıyla bu öngörünün eksik veya hatalı olmadığını teyit edebiliriz. Bunun yanı sıra Biden'ın zaferiyle beraber Brexit ve Avrupa'daki popülist liderlere verilen desteğin geri çekileceği, ticari gerilimin azaltılmaya çalışılacağı, Çin ve Rusya ile ilişkilerde ABD'nin Avrupa ile daha fazla iş birliği yapmak isteyeceği de öngörülen diğer durumlardır.

Avrupa Birliği ve özellikle Almanya için hayati derecede önemli sayılabilecek Transatlantik ilişkiler ile alakalı Merkel'in gösterdiği hassasiyeti gelecek isim de gösterecektir.

Merkel Dönemi ve Merkel Sonrası Dönem

Burada tartışılması gereken en önemli konu ise Merkel dönemi ve Merkel sonrası dönem de Almanya'nın siyasi durumudur. Merkel, tıpkı selefi Helmut Kohl gibi Avrupa Birliği'ni dış politikasının merkezinde tutan bir siyaset izlemişti. Böylelikle Almanya içerisinde liderlik pozisyonlarını da pekiştirmişlerdir. Bu durumu gözlemleyen her politikacı da bu yolda ilerleyecektir. Yapılacak olan Federal Seçimden yine bu çizgide bir isim

¹ Bkz. <https://www.cbsnews.com/live-updates/biden-america-back-foreign-leaders/> (erişim tarihi: 17.11.2020)

çıkması muhtemeldir. Merkel'in yerine kim gelecek sorusu aynı zamanda peşinden diğer temel soruları da getirmektedir. Bu sorulardan birincisi, AB karşıtı söylemleri ve yabancı düşmanlığıyla tanınan Almanya İçin Alternatif Partisi (AfD) her geçen gün ülke içinde popülaritesini arttırmaktadır. AfD karşısında Merkel'in yetersiz kaldığı bir yerde, halefi nasıl bir çözüm bulacak? Ya da Bulabilecek midir? Diğer soru ise mülteciler konusunda gerek Hristiyan Sosyal Birliği Partisi'ndeki (CDU) üyeleri gerekse kendi partisindeki muhafazakarları ikna etmekte yetersiz kalan Merkel yerine geçecek isim bunu başarabilecek midir? İhtimaller arasında sayılabilecek diğer aktör ise Yeşiller'dir. AfD kadar ülke içinde yükselişe geçen, mülteciler ve göçmenler konusunda ılıman tavır sergi-

leyen Yeşiller'de ilerleyen dönemlerde Alman siyaset sahnesinde sesini duyuracak gibi görünmektedir. Merkel'in mülteci ve göçmenlere yönelik tutumu Birlik içinde bir bölünmeye sebep olmuştur. Polonya, İtalya ve Macaristan gibi mülteci karşıtı politikaları benimseyen ülkeler için Merkel'in gidişi sevindirici bir haberdir. Merkel'den sonra koltuğa oturacak ismin mültecilere karşı tavrının AB için de çok önemli olacaktır. Almanya'nın mültecilere karşı sert bir politika izlemesi AB'yi de sert politikalara yöneltecektir. Merkel'in halefinin kim olacağı sorusu yalnızca Almanya içinde değil, uluslararası arenada da Almanya'nın görünümünü ve Avrupa Birliği içindeki etkisi için bir muğlaklık anlamına gelmektedir. Özellikle dünyayı etkisi altına alan pandemi sebebiyle içinde

bulduğumuz istikrarsızlık halini düşündüğümüzde bu muğlaklık daha ciddi bir konu haline gelmektedir. Merkel dönemine baktığımızda Almanya'nın Avrupa Birliği içerisinde en istikrarlı ülke oluşu birçok konuda sözünü dinletebilen bir ses olmasına olanak tanıyordu. Peki Merkel bu istikrarı nasıl yakaladı? Yunanistan'ın ekonomik krizi ve Euro bölgesinde yaşanan krizin aşılmasında, mülteci politikalarında ve çevre konularındaki tavizsiz tavrıyla yeri geldiğinde toplumun çoğunluğunu karşısına alabildiğini gösterdi. Bu tavizsiz tavırlarının yanı sıra nükleer enerji taraftarı bir politikacı olmasına rağmen Japonya'da yaşanan felaket sonrasında nükleer güvenlik konusunda yazılan yeni raporları inceleyerek ülkedeki tüm nükleer enerji santrallerinin belli bir süre içinde kapatılacağını açıkladı. Böylelikle her ne kadar kararlı ve ideolojisine bağlı bir lider olsa da gerektiğinde farklı fikirlere de açık olduğunu kanıtlamış oldu. İşte izlemiş olduğu bu liderlik yolu, kendisinin iktidarı elinde tutmasını kolaylaştırdığı gibi Almanya'yı da istikrarlı ve güçlü bir pozisyona taşıdı.

Bir diğer önemli soru ise Merkel sonrasında Çin politikalarının nasıl olacağıdır. Diğer AB liderleri ile kıyaslandığında Merkel'in Çin'e karşı tavrı her zaman daha ılımlı olmuştur. Merkel gerek partisi içinden gerekse AB'ye üye pek çok ülkeden bu tavrından dolayı eleştiri almaktaydı. Merkel'in yerine gelecek ismin Merkel'e göre Çin'e karşı daha sert adımlar

atacağı öngörülebilir. Bu öngörüğü üç nedene dayandırmak mümkündür: 1) Merkel'in yerine gelecek isim parti içerisinde gücünü pekiştirmek isteyecektir. 2) AB liderleri arasında Almanya güçlü duruşunu ve karar mekanizmasında aktif aktör olmayı sürdürmek isteyecektir. 3) Merkel'in halefi Çin'i "en büyük düşman" olarak gören ve Transatlantik ilişkileri geliştirmenin anahtar ismi olan Joe Biden'ı karşısına almak istemeyecektir.

Tüm bu anlatılanların ışığında Alman siyasal sisteminin istikrarsızlaşmasının AB'ye etkisinin olumsuz olacağını söylemek yanlış olmayacaktır. Ağustos ve Ekim aylarında yapılması planlanan Federal Almanya Seçimleriyle nihai cevaba ulaşacağız. Fakat yukarıda çizdiğimiz çerçeveye göre verilen tarihlere kadar yaşanacak muğlaklık Avrupa Birliği'nin kan kaybetmesine sebep olacak gibi görünmektedir.

Sözü Geçen Çalışmalar

Anna Sauerbrey (2020), "How Germany Fell Back in Love With Angela Merkel", The New York Times, Erişim Tarihi: 15.11.2020, Erişim Adresi, <https://www.nytimes.com/2020/07/07/opinion/coronavirus-merkel-germany.html>.

Biscop, S., (2020). The Future of Transatlantic Alliance. Strategic Studies Quartely. 14(3), 81-94.

Boztürk, H., (2019). Avrupa Birliği'nin Gelecek İnşasına Almanya'nın Rolü

ve Türkiye Avrupa Birliği İlişkilerine Etkisi. (Google Scholar veri tabanından erişildi).

Büyükbay, C., (2017). Almanya'nın AB İçerisindeki Liderlik Rolü: Uluslararası Krizler Bağlamında Dış Politikada Süreklilik ve Değişim. Ege Stratejik Araştırmalar Merkezi, 8(1), 19-38.

Cem Dalaman (2020), "Almanya ABD Seçimlerini Yakın Takibe Aldı", Amerika'nın Sesi, Erişim Tarihi:16.11.2020, Erişim Adresi, 25. <https://www.amerikaninsesi.com/a/biden-in-zaferi-avrupa-yi-rahatlatir-mi/5657939.html>.

Charles Capel (2018), "Five moments that made Angela Merkel", The National, Erişim Tarihi: 15.11.2020, Erişim Adresi, <https://www.thenationalnews.com/world/europe/five-moments-that-made-angela-merkel-1.785653>.

Christine Keilholz (2019), "What the departure of Angela Merkel could mean for Europe", Open Canada, Erişim Tarihi: 15.11.2020, Erişim Adresi, <https://opencanada.org/what-departure-angela-merkel-could-mean-europe/>.

Constanze Stelzenmüller (2018), "The German center's collapse brings Merkel era to a close", Brookings, Erişim Tarihi: 15.11.2020, Erişim Adresi, <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2018/10/29/>

[the-german-centers-collapse-brings-merkel-era-to-a-close/](https://www.the-german-centers-collapse-brings-merkel-era-to-a-close/).

Heribert Dieter (2019), "After Merkel: Germany's Role in International Affairs", Australian Institute of International Affairs, Erişim Tarihi: 15.11.2020, Erişim Adresi, <https://www.internationalaffairs.org.au/australianoutlook/after-merkel-germanys-role-international-affairs/>.

J.D. Bindenagel (2015), "Germany's International Responsibility to Lead", The Globalist, Erişim Tarihi: 15.11.2020, Erişim Adresi, <https://www.theglobalist.com/germanys-international-responsibility-to-lead/>.

Jörn Fleck (2020), "How a Biden presidency could change US relations with the rest of the world", Atlantic Council, Erişim Tarihi:16.11.2020, Erişim Adresi, 25. <https://www.amerikaninsesi.com/a/biden-in-zaferi-avrupa-yi-rahatlatir-mi/5657939.html>.

Kappel. R., (2014). Global Shifts and Germany's New Foreign Policy Agenda. Strategic Analysis. 38(3), 341-352.

Kate Connolly (2015), "Ten reasons Angela Merkel is the world's most powerful woman", The Guardian, Erişim Tarihi: 15.11.2020, Erişim Adresi, <https://www.theguardian.com/world/2015/jan/07/ten-reasons-angela-merkel-germany-chancellor-world-most-powerful-woman>.

Noah Barkin (2020), "Why post-Merkel Germany will change its tune on China", Politico, Erişim Tarihi: 16.11.2020, Erişim Adresi, <https://www.politico.eu/article/why-post-merkel-germany-will-change-its-tune-on-china/>.

Paterson, W. E., (2011). The reluctant hegemon: Germany Moves Centre Stage In The European Union. *Journal of Common Market Studies*.

49(Annual Review), 57-76.

Tim Ole Wolters (2017), " German Foreign Policy After the Merkel Era: Challenges and Solutions", Crossfire KM, Erişim Tarihi: 15.11.2020, Erişim Adresi, <https://www.crossfirekm.org/articles/german-foreign-policy-after-the-merkel-era-challenges-and-solutions>.